

Natuurtoets

Sloop en renovatie 471 woningen Wonen Noordwest Friesland

COLOFON

BUREAU FAUNAX

Badweg 40 B
8401 BL Gorredijk

0513-435024

info@faunax.nl

www.faunax.nl

Lid van Netwerk Groene Bureaus

Natuurtoets Sloop en renovatie 471 woningen Wonen Noordwest Friesland

Gorredijk, maart 2019

In opdracht van:

Wonen Noordwest Friesland

Contactpersonen:

Uitvoering:

Bureau FaunaX

Veldwerk en rapportage:

Autorisatie:

Foto's voorpagina:

Impressie van enkele woningen in het plangebied

© Bureau FaunaX. Gebruik en overname van gegevens alleen toegestaan met volledige bronvermelding:

Bureau FaunaX (2019). Natuurtoets Sloop en renovatie 471 woningen Wonen Noordwest Friesland. Rapport 19030. Bureau FaunaX, Gorredijk.

Disclaimer: In deze rapportage worden de resultaten van een onafhankelijk onderzoek behandeld. Bureau FaunaX heeft een adviserende rol en spreekt zich niet uit over de wenselijkheid van het plan waarop dit onderzoek betrekking heeft. Dit onderzoek is zo zorgvuldig en nauwkeurig mogelijk uitgevoerd. Het voorkomen van beschermde soorten is echter onvoorspelbaar. Aan dit rapport kunnen geen rechten worden ontleend. Op dit onderzoek zijn onze algemene voorwaarden van toepassing, zoals gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Leeuwarden.

INHOUDSOPGAVE

1.	INLEIDING.....	1
1.1	Aanleiding	1
1.2	Doel	2
1.3	Onderzoeksopzet	2
1.4	Karakteristiek plangebied en planvoornemen.....	3
2	RESULTATEN QUICKSCAN	7
2.1	Flora.....	7
2.2	Vogels	7
2.2.1	Jaarrond beschermde vogelnesten	7
	Overige (broed)vogelsoorten	7
2.3	Vissen	7
2.4	Amfibieën	8
2.5	Reptielen.....	8
2.6	Ongewervelden	8
2.7	Zoogdieren	8
2.7.1	Vleermuizen	8
2.7.2	Overige zoogdieren	9
2.8	Natura 2000.....	10
2.9	Houtopstanden	10
2.10	Overige gebiedsbescherming (niet Wnb)	10
3	SAMENVATTING EN CONCLUSIES	11
3.1	Overzicht beschermde soorten	11
3.2	Effectbespreking en aanbevelingen.....	11
3.2.1	Algemene broedvogels	11
3.2.2	Huismus.....	11
3.2.3	Gierzwaluw	12
3.2.4	Huiszwaluw	12
3.2.5	Vleermuizen	12
3.2.6	Houtopstanden	13
3.2.7	Zorgplicht	13
3.3	Overzicht vervolgstappen.....	13
4	LITERATUUR EN BRONNEN.....	14
	BIJLAGE I WET- EN REGELGEVING	- 1 -
4.1	Wnb Soortbescherming.....	- 1 -
	Vogels en verstoring	- 1 -
	Vrijgestelde soorten provincie Fryslân.....	- 1 -

	Voorwaarden vrijstellingen	- 2 -
4.2	Wnb Gebiedsbescherming	- 3 -
	Natura 2000-gebieden	- 3 -
4.3	Wnb Houtopstanden	- 3 -
4.4	NatuurNetwerk Nederland / Ecologische HoofdStructuur.....	- 3 -

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

Wonen Noordwest Friesland is voornemens 471 woningen te renoveren dan wel te slopen. In opdracht van Wonen Noordwest Friesland is door Bureau FaunaX een eerste toetsing uitgevoerd, waarin alle facetten op het gebied van de Nederlandse Wet Natuurbescherming worden behandeld.

Ruimtelijke plannen dienen altijd te worden beoordeeld op uitvoerbaarheid, onder meer in relatie tot de vigerende natuurwetgeving (Wnb). Voor meer informatie over de Wet natuurbescherming (Wnb) en de conformerende handelwijzen wordt verwezen naar Bijlage I. Zo dient vooreerst te worden onderzocht of als gevolg van de uitvoering van het plan sprake is van effecten op wettelijk beschermde soorten flora en fauna en/of natuurgebieden (Natura2000). Daarnaast kunnen er ook consequenties uit voortvloeien betreffende (provinciaal) aangewezen weidevogelgebieden, ganzengedooggebieden, EHS/NNN, en het kappen van houtopstanden. Om hierin inzicht te krijgen is door Bureau FaunaX onderhavige ecologische quickscan uitgevoerd. Tijdens de onderhavige quickscan is een inschatting gemaakt van de (mogelijk) binnen de invloedssfeer van het project aanwezige beschermde natuurwaarden en de effecten van de voorgenomen plannen op deze waarden. Onderhavige rapportage geeft de resultaten van deze quickscan of natuurtoetsing weer.

1.2 Doel

Deze ecologische beoordeling geeft, voor zover mogelijk, antwoord op de volgende vragen:

1. Komen binnen het plangebied (biotopen van) onder de Wet natuurbescherming beschermde soorten voor?
2. Komen binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden beschermde natuurgebieden voor?
3. Wat zijn de mogelijke effecten van de werkzaamheden op deze beschermde natuurwaarden en -gebieden, zowel tijdens de realisatie als na afloop hiervan?
4. Voor welke soorten en hun leefgebied wordt de wet mogelijk overtreden en in hoeverre kunnen overtredingen vermeden, dan wel verzacht worden?
5. Wat zijn de te ondernemen vervolgstappen met betrekking tot het voorkomen van schade aan beschermde soorten binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden?

Voor het beantwoorden van deze vragen zijn, naast de verzamelde gegevens tijdens het veldonderzoek, ook andere bronnen geraadpleegd. Zie hiervoor de bronnenlijst in hoofdstuk 4.

1.3 Onderzoeksopzet

Soorten

In opdracht van Wonen Noordwest Friesland heeft Bureau FaunaX het planvoornemen door middel van een ecologische quickscan getoetst aan de natuurwetgeving. Deze quickscan heeft bestaan uit een bureaustudie en een veldbezoek gebaseerd op ecologisch inzicht (*expert judgement*). Een ecologische quickscan of beoordeling is meestal de eerste stap van ecologisch onderzoek en is bedoeld om een inschatting te maken van de mogelijke effecten op eventueel aanwezige beschermde flora en fauna en/of natuurgebieden binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden. Het veldonderzoek voor deze quickscan is uitgevoerd op 28 februari en 7+8 maart 2019 en vond plaats onder regenachtige en frisse weersomstandigheden (5-10°C, windkracht 3-4). Dit onderzoek bestond uit een visuele inspectie van het plangebied, waarbij is gelet op de aanwezigheid van (sporen van) beschermde soorten en op de eventuele aanwezigheid van geschikt leefgebied van deze soorten.

Gebieden - Natura 2000

In het kader van het Europese Netwerk Natuurgebieden (N2000) is tijdens deze toetsing ook beoordeeld of er sprake kan zijn van negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden. Dit is in eerste instantie een grove analyse op basis van de geplande werkzaamheden en de relevante afstand tot de meest nabij gelegen Natura 2000-gebieden. Indien eventuele negatieve effecten niet op voorhand zijn uit te sluiten en de geplande werkzaamheden geen onderdeel zijn van het vigerende Beheerplan van het desbetreffende N2000-gebied, dient dit door middel van een vervolgonderzoek (Voortoets) te worden beoordeeld.

Houtopstanden

Onder de Wet natuurbescherming worden ook houtopstanden beschermd. Er is tevens onderzocht in welke mate er sprake is van kap en of hier een meld- en/of herplantplicht aan de orde kan zijn.

Overige gebiedsbescherming

Naast de Wet natuurbescherming zijn er nog meer regelgevingen die ingaan op het beschermen van de natuur in Nederland. Dit zijn veelal provinciale verordeningen, al dan niet als uitvoeringsorgaan vanuit rijksbeleid. Het gaat hierbij om regelgeving omtrent de

Ecologische Hoofdstructuur, ganzengedooggebieden en weidevogelgebieden. Onderhavige toetsing stipt tevens kort aan of er sprake kan zijn van een conflict tussen de provinciale regelgevingen en het geplande initiatief.

1.4 Karakteristiek plangebied en planvoornemen

Het onderzochte plangebied betreft 471 woningen verdeeld over 21 dorpen in het noorden van de provincie Friesland. Het gaat om precies te zijn om de dorpen Bitgum, Blije, Boksum, Burdaard, Dronryp, Ferwert, Hallum, Marrum, Marsum, Minnertsga, Peins, Ried, Sexbierum, Spannum, St. Annaparochie, St. Jacobiparochie, Tzummarum, Vrouwenparochie, Wanswert, Winsum en Wjelsryp. De dorpen worden gekarakteriseerd door het feit dat ze op kleigrond liggen in een bosarme omgeving, welke wordt gedomineerd door de aanwezigheid van agrarisch gebied.

Figuur 1.1.: De dorpen waarop de natuurtoets betrekking heeft.

Vanwege het feit dat het plangebied vooral woningen beslaat zijn er een aantal beschermde diersoorten dan wel diergroepen die bij deze quickscan telkens weer in beeld komen. Dit betreffen de huismus, de huiszwaluw, de gierzwaluw en verschillende soorten vleermuizen (vooral de laatvlieger, de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis). Om uit te leggen waarom specifieke woningen geschikt zijn bevonden voor specifieke beschermde soorten zijn de woningen opgedeeld in drie categorieën waarnaar gerefereerd wordt in de bijgeleverde tabel (Bijlage II). Ecologische waarde is hierbij als leidraad gebruikt.

De categorieën worden hieronder behandeld:

Categorie 1: Dit betreffen hoge woningen, vaak met een zolder, en met een dak bestaande uit gegolfde dakpannen. Deze woningen zijn in de regel geschikt voor huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen. Afhankelijk van het feit of er sprake is van een overhangende dakrand, kan er ook sprake zijn van nesten van de huiszwaluw. Indien nesten van huiszwaluwen zijn aangetroffen wordt dit in de tabel vermeld onder het kopje 'opmerkingen'. Huismussen kunnen van deze woningen gebruik maken bijvoorbeeld door te broeden onder de onderste rij dakpannen, onder losliggende dakpannen en in ruimtes onder nokpannen. Gierzwaluwen maken vooral gebruik van ruimtes onder gevel- en nokpannen en onder losliggende dakpannen. Tijdens het veldwerk is dan ook telkens gelet op de toegankelijkheid van dergelijke potentiële nestlocaties en per soort bepaald of woningen geschikt broedhabitat vormen of niet. Het is belangrijk om te vermelden dat vogelschroot onder nokpannen vaak niet afdoende werkt om het voorkomen van nestlocaties van huismussen dan wel gierzwaluwen op voorhand uit te sluiten. V.w.b. vleermuizen kunnen in deze woningen verblijfplaatsen aanwezig zijn onder andere in spouwmuren en onder dakpannen, dan wel in de daklaag.

Categorie 2: Dit betreffen relatief hoge woningen met een plat dak zonder dakpannen. Deze woningen zijn in de regel alleen geschikt voor vleermuizen. Mede door de afwezigheid van gegolfde dakpannen kan het voorkomen van nestlocaties van huismussen en gierzwaluwen in dit type woning over het algemeen op voorhand worden uitgesloten. Een uitzondering vormen Fikarusleane 1+3 te Winsum. Omdat de woningen van dit type allemaal een overhangende dakrand hebben, zijn deze wel geschikt als nestlocatie voor huiszwaluwen. Indien nesten van deze soort zijn aangetroffen wordt dit in de tabel weergegeven onder het kopje 'opmerkingen'. V.w.b. vleermuizen kunnen in deze woningen verblijfplaatsen aanwezig zijn achter eventueel aanwezige betimmering op de voor- of achtergevel. Tevens is vastgesteld dat de daklijst van dit type woning toegankelijk is voor vleermuizen.

Categorie 3: Dit betreffen lage woningen zonder zolder met een dak bestaande uit gegolfde dakpannen. Vanwege de geringe hoogte is het voorkomen van nestlocaties van gierzwaluwen in deze woningen op voorhand uitgesloten. Al hoewel gierzwaluwen bij uitzondering wel eens in lagere objecten willen broeden, leert de ervaring dat er voor hogere woningen gekozen wordt, mits deze in de omgeving aanwezig zijn. Daar is in alle dorpen waar deze woningen staan sprake van. Deze woningen zijn wel geschikt voor huismussen en vleermuizen. Huismussen kunnen in de woningen broeden onder de onderste rij dakpannen, onder nokpannen en onder eventueel losliggende pannen. Vleermuizen kunnen in deze woningen onder andere verblijven in spouwmuren, onder dakpannen en in de daklaag. Nesten van huiszwaluwen zijn in deze woningen niet aangetroffen. Net als de gierzwaluw, heeft de huiszwaluw een voorkeur voor nestlocaties op grotere hoogte.

Figuur 1.2.: Voorbeelden van woningen uit categorie 1. Met de klok mee: De Waling Dykstratstraat te Vrouwenparochie, de Pier winsemusleane te Winsum, de Sinaedawei te Tzummarum, en de Sythiemastrjitte te Hallum.

Figuur 1.3.: Voorbeelden van woningen uit categorie 2. Met de klok mee: De Altoenaestraat te St. Annaparochie, de Hemmemastrjitte te Bitgum, de Fikarusleane te Winsum en de schoolstraat te Burdaard.

Figuur 1.3.: Voorbeelden van woningen uit categorie 3. Van boven naar beneden: De Finne te Minnertsga en de Fikarusleane te Winsum.

2 RESULTATEN QUICKSCAN

2.1 Flora

De flora in het plangebied bestaat vooral uit gecultiveerde planten en bomen. Tevens zijn er wild opgekomen planten aanwezig die door veel mensen bestempeld zullen worden als onkruid. Tijdens het veldwerk zijn geen beschermde soorten waargenomen. Het voorkomen van dergelijke beschermde soorten kan op voorhand worden uitgesloten op basis van habitateigenschappen. Voedselrijke omstandigheden en de ligging van het plangebied binnen de bebouwde kom speelt hierin een belangrijke rol.

- De aanwezigheid van beschermde flora in het plangebied wordt uitgesloten op grond van het ontbreken van geschikte standplaatsen voor deze soorten.

2.2 Vogels

2.2.1 Jaarrond beschermde vogelnesten

Het plangebied is onderzocht op de aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten van vogelsoorten als gierzwaluw en huismus (beide categorie 2). Het voorkomen van dergelijke nesten in gebouwen kan in veel gevallen niet worden uitgesloten. In de tabel in Bijlage II wordt weergegeven voor welke woningen dit geldt. Bij het behandelen van de verschillende categorieën (hoofdstuk 1.4.) wordt beschreven op basis van welke eigenschappen is bepaald of woningen geschikt broedhabitat vormen voor deze soorten. Territoria van huismussen zijn overigens op verschillende locaties vastgesteld. Dit wordt in Bijlage II vermeld onder het kopje 'opmerkingen' (huismus roepend aanwezig). Het is echter belangrijk om te beseffen dat het veldwerk grotendeels heeft plaatsgevonden onder weersomstandigheden die niet geschikt zijn om territoria van huismussen in kaart te brengen. Ook was het nog te vroeg in het jaar om een dergelijke inventarisatie goed uit te voeren. Gierzwaluwen en huiszwaluwen waren ten tijde van het veldwerk nog niet in Nederland aanwezig. Tijdens het veldwerk zijn ook oude nesten van de huiszwaluw (categorie 5) vastgesteld. Op deze locaties zal waarschijnlijk ook in de aankomende broedseizoenen door deze soort worden gebroed. Ook deze nesten worden vermeld in de kolom 'opmerkingen'. Het voorkomen van jaarronde nesten in bomen kan op voorhand worden uitgesloten. Tijdens het veldwerk zijn in het plangebied geen jaarrond beschermde nesten in bomen waargenomen.

Overige (broed)vogelsoorten

Tijdens het veldwerk is het plangebied tevens onderzocht op geschikt broedhabitat voor broedvogels waarvan de nesten niet jaarrond, maar slechts tijdens de broedperiode beschermd zijn. Verspreid over het plangebied kunnen diverse, broedvogels tot broeden komen. Denk hierbij aan algemene soorten die vaak in tuinen broeden, zoals de merel.

- Binnen het plangebied zijn mogelijkheden tot broeden voor huismussen en gierzwaluwen. Er zijn ook daadwerkelijk territoria van huismussen vastgesteld.
- Tevens zijn oude nesten van huiszwaluwen in kaart gebracht.
- Ook kunnen in het plangebied diverse andere broedvogels tot broeden komen waarvan de nesten slechts tijdens hun broedperiode beschermd zijn.

2.3 Vissen

In het plangebied zijn geen waterlichamen aanwezig waarin beschermde vissoorten kunnen voorkomen. Hoogstens zijn er in sommige tuinen wat kleine vijvertjes aanwezig. Het

voorkomen van beschermde vissen in het plangebied kan derhalve op voorhand worden uitgesloten.

- Het voorkomen van beschermde vissen in het plangebied kan op voorhand worden uitgesloten.

2.4 Amfibieën

Binnen het plangebied kunnen verschillende amfibieënsoorten voorkomen. Deze soorten zijn vrijgesteld indien er sprake is van ruimtelijke ontwikkelingen. Dit zijn soorten zoals bruine kikker of gewone pad. Overigens betekent een vrijstelling geen vrijbrief voor het doden van dieren. Hier zijn enkele voorwaarden aan verbonden, waaronder de zorgplicht (zie Bijlage I).

Het voorkomen van zwaarder beschermde amfibieënsoorten kan op voorhand worden uitgesloten. Dit betreffen soorten als poelkikker, heikikker en kamsalamander waarvan geen waarnemingen uit de omgeving van het plangebied bekend zijn (bron: NDFF). Tevens is in of vlak buiten het plangebied geen geschikt voortplantingswater voor deze soorten aanwezig.

- Het voorkomen van beschermde niet vrijgestelde amfibieënsoorten in het plangebied kan op voorhand worden uitgesloten.
- Wel kunnen binnen het plangebied amfibieënsoorten voorkomen die door de provincie zijn vrijgesteld.

2.5 Reptielen

Het plangebied valt buiten het verspreidingsgebied van alle in Nederland voorkomende reptielensoorten (bron: NDFF). Tevens kan de aanwezigheid van deze soorten worden uitgesloten op basis van habitateigenschappen.

- De aanwezigheid van reptielen in het plangebied kan op voorhand worden uitgesloten op grond van verspreidingsgegevens en habitateigenschappen.

2.6 Ongewervelden

De meeste onder de Wnb beschermde soorten ongewervelden, zoals dagvlinders, libellen, mollusken of (water)kevers hebben zeer specifieke habitateisen die in specifieke biotopen worden aangetroffen. Deze kenmerken zijn binnen het plangebied niet aanwezig. Zo is er geen geschikt habitat voor waardplanten van beschermde vlinders aanwezig en vormen de tuinvijvers in het plangebied geen geschikt (voortplantings)habitat voor beschermde libellen en waterkevers. Negatieve effecten op deze soorten ten gevolge van de voorgenomen werkzaamheden kunnen derhalve op voorhand worden uitgesloten.

- De aanwezigheid van beschermde ongewervelden in het plangebied kan op voorhand worden uitgesloten.

2.7 Zoogdieren

2.7.1 Vleermuizen

Vleermuizen verblijven in Nederland over het algemeen in bomen, in gebouwen of in andere kunstmatige bouwwerken. Omdat het plangebied uit 471 woningen bestaat is dit dus een

diergroep die de aandacht verdient. In de praktijk is het zo dat het voorkomen van vleermuizen in woningen zelden op voorhand kan worden uitgesloten. Uitzondering hierop vormen woningen zonder (gegolfde) dakpannen, waar geen enkel gaatje of kiertje in aanwezig is. Dergelijke woningen zijn tijdens het veldwerk niet aangetroffen. Alle woningen zijn dus in potentie geschikt bevonden als het gaat om de aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen. In hoofdstuk 1.4. wordt per categorie besproken waarom het voorkomen van dergelijke verblijfplaatsen niet kan worden uitgesloten. In het plangebied zijn geen bomen met holtes aangetroffen waarin vleermuizen kunnen verblijven. Het voorkomen van verblijfplaatsen van vleermuizen in bomen kan dan ook op voorhand worden uitgesloten.

Naast verblijfplaatsen van vleermuizen, kunnen ook vliegroutes en/of foerageergebieden van vleermuizen een beschermde status hebben als deze van essentieel belang zijn voor het in stand houden van een verblijfplaats. Als vliegroute worden vaak lijnvormige elementen zoals bomenlanen of sloten gebruikt. Ook gebouwen kunnen als vliegroute dienen. Het is zeer aannemelijk dat de woningen in de verschillende dorpen in het plangebied deels fungeren als onderdeel van een vliegroute. Rekening houdend met de aard van de werkzaamheden en alternatieven in de omgeving gaat het hier echter niet om essentiële en dus beschermde vliegroutes. Het renoveren en vervangen van woningen leidt op de lange termijn niet tot het verdwijnen van vliegroutes. Tevens zijn er alternatieven in de omgeving in de vorm van woningen waaraan geen werkzaamheden plaatsvinden.

- Voor alle woningen in het plangebied geldt dat het voorkomen van verblijfplaatsen niet op voorhand kan worden uitgesloten.
- Rekening houdend met de aard van de werkzaamheden kan het voorkomen van essentiële foerageergebieden en/of vliegroutes van vleermuizen op voorhand worden uitgesloten, omdat er in de omgeving genoeg alternatieven aanwezig zijn.

2.7.2 Overige zoogdieren

Het plangebied is beoordeeld op de aanwezigheid van (mogelijke) verblijfplaatsen van beschermde landzoogdieren. Hierbij zijn geen sporen of verblijfplaatsen van beschermde soorten aangetroffen. Vanwege het feit dat het plangebied uit woningen bestaat en de ligging van het plangebied op kleigrond in een bosarme omgeving kan het voorkomen van niet vrijgestelde soorten als de das en de boomarter op voorhand worden uitgesloten. Beschermde soorten die wel binnen het plangebied voor kunnen komen zijn soorten als de in de provincie vrijgestelde steenarter. Van deze soort zijn tijdens het veldwerk geen sporen aangetroffen. Feit is echter dat dergelijke sporen makkelijk over het hoofd kunnen worden gezien, onder andere omdat het inspecteren van tuinen en schuren in de meeste situaties geen optie is.

In het plangebied kunnen tevens kleinere vrijgestelde zoogdiersoorten voorkomen. Denk hierbij aan soorten als de huisspitsmuis.

- Het voorkomen van verblijfplaatsen van vrijgestelde soorten als de steenarter in het plangebied kan niet op voorhand worden uitgesloten.
- Tevens komen in het plangebied waarschijnlijk andere vrijgestelde landzoogdieren als de huisspitsmuis voor.

2.8 Natura 2000

Het plangebied grenst niet aan een Natura2000-gebied. Rekening houdend met de aard van de werkzaamheden kan op voorhand worden uitgesloten dat het planvoornemen een negatief effect heeft op diersoorten of habitattypen waarvoor een Natura2000-gebied is aangewezen.

- Het plangebied grenst niet aan een Natura2000-gebied.
- Negatieve effecten van de voorgenomen ontwikkeling op de instandhoudingsdoelstellingen van omliggende Natura2000-gebieden kunnen op voorhand worden uitgesloten.

2.9 Houtopstanden

In het plangebied is maar een gering aantal grote bomen aanwezig. Op het moment van schrijven is niet duidelijk of er sprake is van bomenkap. Indien hier sprake van is adviseren we om contact op te nemen met de betreffende gemeente en na te gaan of er sprake is van een herplantingsplicht. Meer informatie hierover is te vinden in bijlage I.

- Er is wellicht sprake van een meld- of herplantingsplicht.

2.10 Overige gebiedsbescherming (niet Wnb)

EHS/NNN

Het plangebied is geen onderdeel van de EHS. Een toetsing aan de EHS is naar onze inziens derhalve niet nodig.

Ganzenfoerageergebied

Het plangebied is niet aangewezen als ganzenfoerageergebied (www.fryslan.nl/beleidsthemas/ganzen_3538/). Negatieve effecten op dergelijke gebieden kunnen op voorhand worden uitgesloten.

Weidevogelgebied

Het plangebied is niet aangewezen als (<https://flamingo.bij12.nl/pnl-viewer/app/PNLNatuurbeheerplan>) weidevogelgebied. Negatieve effecten op dergelijke gebieden kunnen op voorhand worden uitgesloten.

- Het plangebied valt niet binnen de EHS. Een toetsing aan de EHS is derhalve niet nodig.
- Het plangebied is geen onderdeel van een ganzenfoerageergebied. Negatieve effecten kunnen op voorhand worden uitgesloten.
- Het plangebied is niet aangewezen als weidevogelgebied. Negatieve effecten op weidevogelgebieden kunnen op voorhand worden uitgesloten.

3 SAMENVATTING EN CONCLUSIES

3.1 Overzicht beschermde soorten

In onderstaand overzicht worden de aangetroffen en potentieel aanwezige beschermde soorten en hun beschermingsstatus binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden samengevat. In de Wet natuurbescherming zijn vooral vaste verblijfplaatsen (voortplantingslocaties zoals nesten, holen, kraamkolonies etc.) van belang, maar ook de functionele leefomgeving die vaste verblijfplaatsen in stand houdt.

In dit overzicht zijn alleen die soorten opgenomen, waarvoor het plangebied onderdeel vormt van hun leefgebied en/of levenscyclus, en waarop eventueel in de toekomst geplande werkzaamheden van negatieve invloed kunnen zijn.

In BIJLAGE II (los aangeleverd als spreadsheet (XLS) wordt per woning/eenheid aangegeven voor welke beschermde soorten deze geschikt bevonden zijn.

Tabel 3.1 Overzicht van aangetroffen en potentieel voorkomende beschermde flora en fauna in het plangebied.

Soortgroep	Soort	Aanwezigheid	Art. 3.1	Art. 3.5	Art. 3.10	Vrijgesteld	Advies
Vogels	Algemene broedvogels	Waarschijnlijk	X				Werken buiten broedseizoen of broedvogelcheck.
Vogels	Huismus	a	X				Nader onderzoek
Vogels	Gierzwaluw	Mogelijk	X				Nader onderzoek
Vogels	Huiszwaluw	a	X				Omgevingscheck
Zoogdieren	Vleermuizen	Mogelijk			X		Nader onderzoek
Alle	Steenmarter e.a.	Mogelijk			X		Zorgplicht

3.2 Effectbespreking en aanbevelingen

Hieronder volgt een overzicht van het totaal aan aanbevelingen die onzes inziens van belang zijn als het gaat om de voortgang van het project.

3.2.1 Algemene broedvogels

Het is aannemelijk dat verspreid over het plangebied vogels tot broeden komen waarvan de nesten geen jaarronde bescherming genieten. We adviseren daarom om de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren. In dat geval kan met zekerheid worden waargenomen dat er geen verstoring van een broedgeval optreedt. Voor het broedseizoen wordt over het algemeen de periode 15 maart- 15 juli aangehouden. Sommige soorten kunnen echter eerder of later in het jaar tot broeden komen. Als er sprake is van een broedgeval, dan is deze altijd beschermd. Eventueel kan een broedvogelcheck worden uitgevoerd waarna werkzaamheden tijdens de broedtijd van start kunnen gaan in de delen van het plangebied waar geen verstoring van broedvogels op kan treden.

3.2.2 Huismus

De meeste woningen in het plangebied (zie Bijlage II) bieden waarden voor huismussen. Nesten van de huismus zijn jaarrond beschermd. Het is niet toegestaan om nesten te verstoren of vernietigen, of activiteiten te ontplooiën die de gunstige staat van instandhouding van de plaatselijke populatie kunnen aantasten. Wij raden daarom nader onderzoek aan om vast te stellen of- en zo ja, hoeveel paartjes huismussen broeden in het plangebied en in welke

woningen. Dit aanvullende onderzoek dient te worden uitgevoerd door middel van twee veldbezoeken in de periode 1 april t/m 15 mei of door middel van vier veldbezoeken in de periode 10 maart t/m 20 juni. Indien er nesten van huismussen worden vastgesteld (hier zal zeker sprake van zijn), dient er voor deze soort een ontheffing te worden aangevraagd, welke in de regel wordt afgegeven onder de voorwaarde dat er mitigerende- en compenserende maatregelen worden uitgevoerd.

3.2.3 Gierzwaluw

De meeste woningen in het plangebied (zie Bijlage II) zijn in potentie geschikt als broedhabitat voor gierzwaluwen. Nesten van gierzwaluwen zijn jaarrond beschermd. Het is niet toegestaan om nesten van de soort te verstoren of vernietigen, of activiteiten te ontplooiën die de gunstige staat van instandhouding van de plaatselijke populatie kunnen aantasten. Wij raden daarom nader onderzoek aan om vast te stellen of- en zo ja, hoeveel paartjes gierzwaluwen broeden in het plangebied. Dit aanvullende onderzoek dient te worden uitgevoerd door middel van drie veldbezoeken in de periode 1 juni t/m 15 juli. Indien er nesten van gierzwaluwen worden vastgesteld (wat aannemelijk is), dient er voor deze soort een ontheffing te worden aangevraagd, welke in de regel wordt afgegeven onder de voorwaarde dat er mitigerende- en compenserende maatregelen worden uitgevoerd.

3.2.4 Huiszwaluw

In sommige woningen in het plangebied (zie Bijlage II) is in voorgaande jaren gebroed door huiszwaluwen. Omdat huiszwaluwen vaak jaarlijks dezelfde broedlocaties gebruiken is het aannemelijk dat deze woningen ook dit jaar en opvolgende jaren zullen worden gebruikt. Nestlocaties van de huiszwaluw vallen onder categorie 5 (AMvB). Deze categorie is voorbehouden aan soorten die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Deze nesten zijn buiten het broedseizoen niet beschermd. Categorie 5-soorten kunnen echter wel jaarrond beschermd zijn, als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden (bijvoorbeeld doordat dit het enige geschikte woningblok is, waar ze kunnen broeden en er geen alternatieven in de omgeving zijn) dat rechtvaardigen. We adviseren daarom om in de dorpen waar nestlocaties zijn vastgesteld een omgevingscheck (inventarisatie broedseizoen in straal van 1 km rondom vastgestelde nestlocaties) uit te laten voeren om vast te stellen of er inderdaad sprake is van omstandigheden die jaarronde bescherming rechtvaardigen. Hier is alleen sprake van als in de omgeving niet genoeg alternatieven zijn. In dat geval dient er voor deze soort een ontheffing te worden aangevraagd, welke in de regel wordt afgegeven onder de voorwaarde dat er mitigerende- en compenserende maatregelen worden uitgevoerd.

3.2.5 Vleermuizen

Alle woningen in het plangebied (zie Bijlage II) bieden mogelijkheden tot verblijven voor verschillende soorten vleermuizen zoals de gewone dwergvleermuis. Omdat onder de Wet natuurbescherming alle verblijfplaatsen van vleermuizen beschermd zijn, adviseren we om de aanwezigheid van deze verblijfplaatsen uit te sluiten, dan wel vast te stellen. Dit dient te gebeuren middels een onderzoek dat plaatsvindt aan de hand van vier veldbezoeken, verdeeld over de periode 15 mei tot 1 oktober. Deze onderzoeksmethodiek is vastgelegd in het Vleermuisprotocol, opgesteld door het ministerie van EZ, Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging. Indien er verblijfplaatsen van vleermuizen worden vastgesteld (wat aannemelijk is), dient er voor deze soort(en) een ontheffing te worden aangevraagd, welke in

de regel wordt afgegeven onder de voorwaarde dat er mitigerende- en compenserende maatregelen worden uitgevoerd.

3.2.6 Houtopstanden

In het plangebied is maar een gering aantal grote bomen aanwezig. Op het moment van schrijven is niet duidelijk of bomenkap. Indien hier sprake van is adviseren we om contact op te nemen met de betreffende gemeente en na te gaan of er sprake is van een meld en/of herplantingsplicht. Meer informatie hierover is te vinden in Bijlage I.

3.2.7 Zorgplicht

Er kunnen enkele soorten voorkomen in het plangebied waarvoor een vrijstelling geldt in het geval van schade aan deze soorten (bijvoorbeeld bruine kikker, veldmuis enz.). De zorgplicht van de Wnb (art. 1.11) schrijft echter voor dat men verplicht is om alles wat redelijkerwijze mogelijk is, te doen of juist te laten om schade aan wilde planten en dieren zo veel mogelijk te voorkomen. Dit kan bijvoorbeeld tot uiting worden gebracht door altijd zo te werken, dat dieren kunnen ontsnappen en/of deze te verplaatsen naar een geschikt biotoop in de directe omgeving (bijvoorbeeld amfibieën). Deze algemene zorgplicht geldt voor elke soort en elk individu in Nederland. Mits eventueel aangetroffen dieren de kans krijgen om te vluchten of eventueel aangetroffen dieren worden verplaatst naar een plek in de omgeving die niet onder invloed staat van werkzaamheden, wordt onzes inziens voldaan aan de zorgplicht. Speciale aandacht in deze verdient de steenmarter, een soort die veel in woningen en schuren verblijft. We adviseren om tijdens het nader onderzoek naar de aanwezigheid van vleermuizen speciaal aandacht te besteden aan deze soort. Indien er waarnemingen van deze soort worden gedaan, raden we aan om huizen in de omgeving die onderdeel zijn van het plangebied te laten inspecteren op sporen van deze soort zodat, indien nodig, passende maatregelen kunnen worden genomen om de steenmarters op ethisch verantwoorde wijze er toe te bewegen de betreffende woning te verlaten, of weg te laten vangen. Voor de voorwaarden waaraan vrijstellingen moeten voldoen in het kader van de soorten waarvoor een vrijstelling geldt, wordt verwezen naar Bijlage I.

3.3 Overzicht vervolgstappen

Op basis van de hierboven genoemde effectbespreking volgt hieronder een overzicht van alle vervolgstappen die wij aanbevelen in het geval van de voorgenomen werkzaamheden in het plangebied.

- **Algemene broedvogels:** Werken buiten het broedseizoen (grootweg 15 maart-15 juli). Indien dit door omstandigheden niet mogelijk is: uitvoeren broedvogelcheck.
- **Huismus, Gierzwaluw & Vleermuizen:** Nader onderzoek.
- **Huiszwaluw:** Omgevingscheck.
- **Houtopstanden:** Indien kap bomen: contact opnemen met de gemeente om te informeren of er sprake is van een meld- of herplantingsplicht.
- **Licht beschermde en vrijgestelde soorten:** Het naleven van de zorgplicht.

4 LITERATUUR EN BRONNEN

Literatuur

Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters & J.C. Buys (redactie), 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Natuur van Nederland 12. Naturalis Biodiversity Center & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden.

Bronnen internet

Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF)

<https://ndff-ecogrid.nl/uitvoerportaal>

Planologische Ecologische Hoofdstructuur kaart provincie Fryslân:

<http://fryslan.maps.arcgis.com/home/webmap/viewer.html?webmap=eb4e12aa6eea4591af7cof48ef6def54&extent=120990,533762,221778,617075,28992>

Ravon

<http://www.ravon.nl/Soorten/Soortinformatie>

Sovon:

<https://www.sovon.nl/nl>

Synbiosys Alterra kaartenmachine Natura 2000-gebieden:

<http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/googlemapszoek.aspx>

Verspreidingsatlas planten FLORON:

<http://www.verspreidingsatlas.nl/planten>

Zoogdiervereniging

www.zoogdiervereniging.nl

BIJLAGE I WET- EN REGELGEVING

De wettelijke bescherming van natuurwaarden valt in grote lijnen uiteen in drie delen: soortbescherming, gebiedsbescherming en houtopstanden.

4.1 Wnb Soortbescherming

De Wet natuurbescherming draagt onder andere zorg voor de bescherming van in het wild voorkomende dier- en plantensoorten. De wet bevat een aantal verbodsbepalingen die ervoor moeten zorgen dat de gunstige staat van instandhouding van alle in het wild levende dier- en plantensoorten zal blijven gewaarborgd.

De Wet natuurbescherming verdeelt beschermde soorten in twee groepen, de Europees beschermde soorten en de nationaal beschermde soorten. De eerste groep bestaat uit strikt beschermde soorten uit de Vogel- en Habitatrichtlijn (art. 3.1 en 3.5). De Vogel- en Habitatrichtlijn zijn richtlijnen van de Europese Unie waarin wordt aangegeven welke diersoorten en welke typen natuurgebieden door de lidstaten dienen te worden beschermd. In de tweede categorie staan de overige (nationaal) beschermde soorten (art. 3.10). Binnen de Wet natuurbescherming vullen Europese en nationale wetgeving elkaar aan. De Habitatrichtlijnsoorten (art. 3.5) genieten een iets zwaardere bescherming dan de nationaal beschermde soorten (art. 3.10). Zo geldt voor de nationale soorten geen verbod op het verstoren, iets wat wel het geval is bij de Habitatrichtlijnsoorten. Ook zijn de belangen waaronder ontheffing aangevraagd mag worden, voor de nationaal beschermde soorten uitgebreider dan voor de habitatrichtlijnsoorten.

Vogels en verstoring

Voor alle inheemse vogelsoorten geldt dat het verboden is om in het wild levende vogels te doden of te vangen, opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen, te beschadigen, te rapen of nesten van vogels weg te nemen. Ook is het verboden om vogels opzettelijk te storen. Dit is echter niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort. Dit kan dus ook tijdens het broedseizoen het geval zijn, als kan worden aangetoond of beargumenteerd dat de verstoring geen negatieve effecten heeft op (de kansen van) het broedsucces. Of dit van toepassing is hangt af van meerdere factoren, zoals de biologie van een soort, de fase van de broedtijd waarin het broedpaar zich op dat moment bevindt (zoals balts, nestbouw, eieren of jongen) en de mate van verstoring. Een ter zake kundige ecooloog kan in voorkomende gevallen bepalen wat wel of niet geldt als wezenlijke verstoring. In aanvulling op bovenstaande wordt er door de provincies een lijst met vogelsoorten gehanteerd, waarvan de nesten jaarrond bescherming genieten. Binnen deze categorie wordt onderscheid gemaakt in soorten met jaarrond beschermde nesten (categorie 1 tot en met 4) en vogels met *mogelijk* jaarrond beschermde nesten (categorie 5).

Vrijgestelde soorten provincie Fryslân

Hoewel de Wet natuurbescherming een nationale wet is, kunnen de provincies (als de bevoegde gezagen) soorten aanwijzen die vrijgesteld kunnen worden van de beschermde status, als het gaat om ruimtelijke ontwikkelingen. Tabel 2.1 geeft een overzicht van de via de Verordening Wet natuurbescherming door de provincie Fryslân vrijgestelde soorten (zoogdieren en amfibieën). De verordening van de Provinciale Staten van Fryslân is te vinden op <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/prb-2016-6515.html>.

Tabel 1. Vrijgestelde soorten Verordening Wet natuurbescherming provincie Fryslân.

Zoogdieren	Amfibieën
Aardmuis	Bastaardkikker
Bosmuis	Bruine kikker
Bunzing	Gewone pad
Dwergmuis	Kleine watersalamander
Dwergspitsmuis	Meerkikker
Egel	
Gewone bosspitsmuis	
Haas	
Hermelijn	
Huisspitsmuis	
Konijn	
Ree	
Rosse woelmuis	
Steenmarter	
Tweekleurige bosspitsmuis	
Veldmuis	
Vos	
Wezel	
Woelrat	

Voorwaarden vrijstellingen

Zoals gezegd zijn de vrijstellingen onder het bevoegd gezag van de provincie Fryslân, en zijn hiermee geen onderdeel van de Wet natuurbescherming zelf. De provincie heeft de soorten zoals die genoemd zijn in bovenstaande tabel niet zonder meer vrijgesteld, hier zijn voorwaarden aan verbonden. Ten eerste is het van belang dat er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is. Ten tweede gelden de vrijstellingen, niet in alle situaties. Deze zijn alleen van toepassing als de geplande werkzaamheden onder één van de volgende noemers vallen:

- a. in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- b. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- c. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- d. in het kader van bestendig beheer en onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied.

Ten derde is een aantal specifieke voorwaarden opgesteld (Bijlage I van de Verordening). Hierbij geldt dat indien sprake is van vangen of doden, alleen gebruik mag worden gemaakt van de in de verordening genoemde middelen en methoden. Dit is vooral van toepassing bij de vrijgestelde zoogdieren. Indien deze in winterslaap zijn en ze worden gevangen, dan moet alles er aan gedaan worden om ervoor te zorgen dat de overlevingskansen niet worden verminderd als gevolg van het vangen en verplaatsen. Voor amfibieën is het belangrijk te vernemen dat indien deze in winterslaap zijn, het niet is toegestaan ze te vangen (en verplaatsen).

Indien soorten voorkomen binnen een plangebied, is een ontheffing voor deze soort dus niet nodig. Echter, dit is niet nodig omdat nog steeds een inspanning wordt geleverd om deze soorten zo min mogelijk schade te doen, zoals is omschreven in artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming, meer algemeen bekend als de zorgplicht. Hoewel overtredingen niet strafbaar zijn gesteld, kan het uitvoeren van de zorgplicht wel worden gehandhaafd door toepassing van een bestuursdwang. Dat betekent dat de organisatie gedwongen kan worden herstelacties uit te voeren.

4.2 Wnb Gebiedsbescherming

Gebiedsbescherming houdt in dat gebieden met belangrijke natuurwaarden wettelijk zijn beschermd. Het gaat hierbij om het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen de Ecologische Hoofdstructuur of EHS) en Natura 2000-gebieden.

Natura 2000-gebieden

Projecten of activiteiten die niet noodzakelijk zijn voor, of verband houden met, het beheer van de natuurwaarden van Natura 2000-gebieden (Vogel- en/of Habitatrichtlijngebieden) en mogelijk negatieve effecten hebben op deze waarden, dienen vanuit de Wet natuurbescherming getoetst te worden. Deze toetsing vindt enkel plaats in het geval de uitvoering van een project plaatsvindt binnen de invloedssfeer van een N2000-gebied en verwacht wordt dat deze uitvoering (mogelijk) negatieve effecten heeft op soorten of habitattypen waarvoor het N2000-gebied is aangewezen.

4.3 Wnb Houtopstanden

Ook de bescherming van arealen bos en houtopstanden valt onder de Wnb, mochten deze groter zijn dan 10 are (1000 m²) of bestaan uit een bomenrij van minimaal 20 bomen buiten de bebouwde kom. De gemeente hanteert soms voor 'buiten de bebouwde kom' een andere begrenzing dan voor de Weg- en verkeerswet. Bij twijfel kan hierover bij de gemeente informatie worden aangevraagd. Als de houtopstand groter dan 10 are is of bestaat uit een bomenrij van minimaal 20 bomen buiten de bebouwde kom, dan is er een meld- en herplantingsplicht van hetzelfde areaal bos binnen drie jaar na het kappen hiervan. Niet alle boomsoorten vallen onder deze wetgeving. Populieren, wilgen, essen of elzen die zijn bedoeld voor de productie als biomassa zijn uitgezonderd, indien tenminste een keer per tien jaar wordt geoogst, de beplanting na 1 januari 2013 is aangelegd en aan een aantal beplantingseisen is voldaan. Ook kerstbomen die niet ouder zijn dan twintig jaar, kweekgoed, fruitbomen en windschermen om boomgaarden zijn uitgezonderd.

4.4 NatuurNetwerk Nederland / Ecologische HoofdStructuur

Strikt genomen valt de EHS/NNN niet onder de Wet natuurbescherming aangezien dit bepaald wordt door de provincies en niet door het Rijk.

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen de Ecologische Hoofdstructuur of EHS) maakt onderdeel uit van het rijksbeleid voor het creëren en vormgeven van een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen natuurgebieden in Nederland. De provincies krijgen echter zelf de gelegenheid om dit naar eigen inzicht zo goed mogelijk aan te wijzen, inrichten en beheren.

Indien een ruimtelijke ingreep binnen de begrenzing van het NNN plaatsvindt moet een 'nee, tenzij' procedure worden doorlopen en zal bij doorgang van de ingreep in de regel compensatie en mitigatie noodzakelijk zijn.